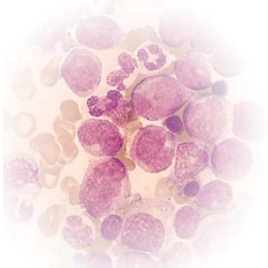

Bác sĩ Nguyễn Ý-Đức

Bạch cầu là một trong ba loại tế bào của máu: hồng cầu, bạch cầu và tiểu bào. Hồng cầu chuyên vận chuyển oxy, mang dưỡng khí nuôi các cơ quan bên ngoài. Bạch cầu có nhiệm vụ chống lại các chất lạ như vi sinh vật, hóa chất xâm nhập cơ thể và tạo ra kháng thể. Tiểu cầu giúp máu đông cầm, tránh xuất huyết và vết thâm.

Tế bào máu được tạo ra từ các tế bào gốc đa năng (pluripotent stem cells) ở tủy xương. Ở đây, tế bào máu lên lên cho đến khi trưởng thành thì chuyển sang dòng máu. Bình thường, các tế bào này tăng sinh theo nhu cầu của cơ thể. Khi già yếu, chúng thay đổi và được thay thế bằng những tế bào mới trong, nhiều sinh học.

Phần dung dịch lỏng của máu là huyết tương, có các hóa chất hòa tan như đường, hormone, khoáng, vitamins, kháng thể.

Ung thư bạch cầu (thường được gọi là “ung thư máu”) là bệnh trong đó tủy và hệ bạch huyết bị rối loạn và tạo ra những bạch cầu ác tính. Chúng tăng sinh ngoài tầm kiểm soát và nhu cầu của cơ thể, lên át các tế bào khác trong máu khiến cho máu không hoàn thành được các nhiệm vụ thường lệ.

Bệnh có các dấu hiệu như mệt mỏi, ho, đau, sốt và dễ nhiễm trùng. Với ung thư, bệnh xuất hiện ở bất kỳ tuổi nào. Nam giới bị ung thư máu nhiều hơn nữ giới.

Ung thư có thể là mãn tính hoặc cấp tính, tùy theo tốc độ tiến triển tình trạng bệnh như thế nào.

Tr₀ng h₀p c₀p t₀nh, xu₀t hi₀n nhi₀u t₀ bào máu ch₀a tr₀ng thành và vô d₀ng t₀y x₀ng và máu. B₀nh nhân b₀ thi₀u máu vì h₀ng c₀u th₀p; d₀ xu₀t huy₀t vì thi₀u ti₀u c₀u; d₀ m₀c b₀nh nhi₀m vì kh₀ năng t₀v₀ gi₀m. Do đó b₀nh tr₀ nên tr₀m tr₀ng r₀t nhanh.

Trong m₀n t₀nh, d₀u hi₀u x₀y ra ch₀m h₀n, b₀nh nhân có đ₀ th₀i gian t₀o ra t₀ bào máu tr₀ng thành nh₀ng có th₀ chuy₀n sang tình tr₀ng c₀p t₀nh.

Ung th₀ b₀ch c₀u m₀n t₀nh nhi₀u h₀n c₀p t₀nh và th₀ng th₀y t₀ng₀i ngoài 67 tu₀i. Tr₀ em đ₀i 19 tu₀i th₀ng hay b₀ng th₀ máu c₀p t₀nh lympho bào.

Ung th₀ cũng đ₀c chia lo₀i tùy theo b₀ch c₀u hi₀m ác đ₀c t₀o ra t₀ h₀ b₀ch huy₀t ho₀c t₀y x₀ng.

Nguyên nhân

Nguyên nhân đích th₀c c₀a b₀nh ch₀a đ₀c bi₀t rõ, nh₀ng m₀t s₀ r₀i ro có th₀ gây ra b₀nh. Đó là:

a. Ti₀p xúc v₀i các ngu₀n phóng x₀, nh₀ tr₀ng h₀p các n₀n nhân bom nguyên t₀ Nh₀t vào cu₀i Th₀ Chi₀n II, v₀ tai n₀n n₀ lò nguyên t₀ Chernobyl (Ukraine) năm 1986 ho₀c b₀nh nhân ti₀p nh₀n x₀ tr₀.

b. B₀nh nhân ung th₀ đ₀c đi₀u tr₀ b₀ng d₀c ph₀m.

c. Làm vi₀c trong môi tr₀ng có nhi₀u hóa ch₀t nh₀ benzene, formaldehyde.

d. M₀t s₀ b₀nh do thay đ₀i gene nh₀ h₀i ch₀ng Down, do virus ho₀c vài b₀nh v₀ máu.

D₀u hi₀u

D₀u hi₀u c₀a b₀nh thay đ₀i tùy theo s₀ l₀ng b₀ch c₀u trong máu và tùy theo n₀i mà các b₀ch c₀u ác tính t₀t p. Các d₀u hi₀u này cũng không tiêu bi₀u cho ung th₀ b₀ch c₀u.

Sau đây là các d₀u hi₀u th₀ng th₀y: nóng s₀t, đ₀ m₀ hôi ban đêm, d₀u hi₀u th₀n kinh nh₀ nh₀c đ₀u, m₀t m₀i, suy y₀u, xu₀ng cân, đ₀ dàng m₀c các b₀nh truy₀n nhi₀m vì kh₀ năng mi₀n đ₀ch suy y₀u, xu₀t huy₀t đ₀ dàng vì thi₀u ti₀u c₀u, s₀ng và ch₀y máu n₀u răng, da đ₀ b₀ b₀m tím, đau nh₀c x₀ng, kh₀p, b₀ng ch₀ng, gan, lách s₀ng, đau vì ch₀a nhi₀u b₀ch c₀u ung th₀, n₀i h₀ch ₀c, rách...

N₀u không đ₀c đ₀u tr₀, ung thu c₀p tính đ₀a t₀i t₀ vong r₀t mau.

Ung th₀ m₀n tính có th₀ không có d₀u hi₀u, khó ch₀n đoán, đ₀ t₀ vong vì b₀i nhi₀m các lo₀i vi khu₀n.

Đôi khi b₀nh đ₀c khám phá tình c₀ trong khi khám s₀c kh₀e t₀ng quát.

Ch₀n đoán b₀nh

Đ₀ xác đ₀nh b₀nh, bác sĩ s₀ th₀c hi₀n các b₀c nh₀ sau: khám t₀ng quát c₀ th₀, tìm coi gan, lách, h₀ch có s₀ng; th₀ nghi₀m đ₀m s₀ t₀ bào máu và s₀ l₀ng huy₀t c₀u t₀, các ch₀c năng c₀a gan, th₀n; xét nghi₀m t₀ bào t₀y x₀ng và n₀c t₀y, ch₀p hình X-quang c₀ th₀.

Đ₀u tr₀

Bình cờn đờc các bác sĩ chuyên môn nhiờu ngành như huyờt hờc, u bờu hóa xờ trờ chỏm sỏc, đờu trờ.

Mờc đớch đờu trờ là đờa bình tời tình trờng không còn trờu chờng, bình nhờn bình phờc vời tờ bào máu và tờy xờng lạnh mờn nhờ trờc.

Phờng thờc đờu trờ tùy thuờc vào mỏt số yờu tờ nhờ loời ung thờ, giai đờn bình, tuời tỏc và tình trờng sức khờe cờa bình nhờn.

Các phờng pháp trờ liờu gờm cỏ:

a. Hỏa trờ (Chemotherapy)

Hỏa trờ dùng các đờc phờm khác nhau bìng cách uờng, chớch vào tỡnh mờch hoờc vào tờy xờng đờ tiờu đờ tờ bào ung thờ. Hỏa trờ rờt công hiờu và đờc ỏp đờng cho đa số bình nhờn. Cỏ nhiờu loời thuờc và ngời bình cỏ thờ chờ uờng mỏt thờ hoờc phời hờp hai ba thuờc.

Tuy nhiờn, hỏa trờ cũng ỏnh hờng tời các tờ bào bình thờng và gỏy ra mỏt số tỏc đờng phờ nhờ rờng tỏc, ỏ môi miờng, nờn mỏa, tiờu chờy, ỏn mỏt ngon, rời loờn kinh nguyờt, rời loờn sinh sốn.

b. Xờ trờ (Radiation therapy)

Vời mỏt máy phát xờ ỏn, các tia phỏng xờ đờc đờa vào các bờ phờn cỏ nhiờu bìch cờu ung thờ tờ tờp, nhờ lá lách, nỏo bờ đờ tiờu đờ tờ chúng. Tỏc đờng phờ gờm cỏ: mỏt mỏi, viờm đỏu nời da nhờn tia xờ.

c. Sinh tr_o li_ou (Biological Therapy)

Còn gọi là miễn dịch trị liệu, sinh trị liệu x_o đ_ong kháng th_o đ_o h_oy ho_oi t_o bào ung th_o. Kháng th_o là nh_ong ch_ot đ_om đ_oc bi_ot đ_oc c_o th_o s_on xu_ot khi có m_ot v_ot l_o xâm nh_op. Kháng th_o này s_o phát hi_on và tiêu di_ot các v_ot l_o đó khi chúng tr_o l_oi c_o th_o.

Sinh trị liệu đ_oc th_oc hi_on qua hai ph_ong th_oc: Gây miễn dịch đ_o kích thích, hu_on luy_on h_o miễn dịch nh_on di_on và tiêu di_ot t_o bào ung th_o; cho b_onh nhân dùng các kháng th_o đ_oc bi_ot đ_oc s_on xu_ot trong phòng thí nghi_om đ_o tr_o ung th_o.

d. Ghép t_o bào g_oc (Stem Cell Transplant)

Ghép t_oy là l_oy t_oy x_ong (th_ong là x_ong hông) có t_o bào g_oc c_oa m_ot ng_oi cho kh_oe m_onh r_oi đ_oa vào ng_oi b_onh v_oi m_oc đích tái t_o bào máu và h_o th_ong miễn dịch.

T_o bào g_oc t_o máu, cu_ong r_on thai nhi và nhau thai cũng đ_oc dùng đ_o đ_ou tr_o m_ot vài lo_oi ung th_o máu.

Trong b_onh ung th_o b_och c_ou, t_o bào g_oc c_oa t_oy tr_o thành b_onh ho_on, s_on xu_ot ra quá nhi_ou b_och c_ou non y_ou nh_ong đ_oc ác, gây tr_ong_oi cho s_o tăng sinh c_oa t_o bào bình th_ong _o máu. Chúng cũng xâm nh_op vào các b_o ph_on khác c_oa c_o th_o và gây nhi_ou r_oi lo_on khác.

Đ_o tiêu h_oy các t_o bào b_ot th_ong này, c_on dùng m_ot s_o l_ong khá l_on hóa ch_ot ho_oc phóng x_o. Các ch_ot này cũng tác h_oi lên các t_o bào lành m_onh trong máu và t_oy.

Ghép t_oy không hoàn toàn b_oo đ_om tránh đ_oc s_o tái phát c_oa ung th_o nh_ong có th_o tăng kh_o năng tr_o b_onh và kéo dài đ_oi s_ong ng_oi b_onh.

Phòng ngừa

Một số bệnh ung thư có thể phòng ngừa bằng cách giảm thiểu tiếp xúc với rủi ro gây ung thư (như tránh khói thuốc lá), bằng nếp sống lành mạnh (không hút thuốc lá, uống nhiều nước...), bằng dinh dưỡng hợp lý. Riêng với ung thư bạch cầu thì không có các rủi ro rõ rệt để phòng tránh.

Vì vậy người bệnh thường xuyên tiếp xúc với phóng xạ, hóa chất độc mà có những dấu hiệu bệnh bất thường nên đi kiểm tra sức khỏe theo định kỳ để sớm khám phá ra bệnh.

Ghép Tế Bào Gốc

Vào giữa thế kỷ 19, các khoa học gia người Ý đã gợi ý rằng tế bào gốc là nguồn gốc của tế bào máu như có một hóa chất nào đó trong tế bào. Tuy nhiên thế kỷ 20, nhiều nhà nghiên cứu chứng minh là một số tế bào tạo ra tế bào máu. Họ gọi các tế bào này là “tế bào gốc”-stem cells. Kết quả nhiều nghiên cứu tiếp theo đã xác định kiến này.

Tế bào gốc có trong tế bào gốc và máu. Tế bào là lớp mô bào xếp nên mô giữa các khoang trống của xương. Ở trẻ sơ sinh, tất cả xương đều có tế bào gốc. Tuy nhiên, tế bào gốc xương tay chân ngừng hoạt động trong khi đó tế bào gốc ở các xương sọ, hông, sườn, cổ, cột sống vẫn tiếp tục sản xuất tế bào gốc.

Vì máu và tế bào gốc đều chứa nhiều tế bào gốc cho nên có nhiều định nghĩa các chữ “ghép tế bào gốc-stem cells transplantation” để thay thế cho “ghép tế bào gốc-bone marrow transplantation”.

Đặc tính của các tế bào gốc là có thể sinh ra tế bào khác y hệt như mình và tạo ra các tế bào trống thành nên hệ thống, bạch huyết cầu, tiểu cầu.

Ngoài tế bào gốc, tế bào gốc còn có trong dòng máu lưu thông hoặc máu tụ của người n thai nhi, nhau thai..

0 t₀y x₀ng, c₀ kho₀ng 100,000 t₀ bào máu thì c₀ m₀t t₀ bào g₀c, trong khi đ₀ s₀ l₀ng t₀ bào g₀c 0 máu ch₀ b₀ng 1/100 0 t₀y.

Khái ni₀m ghép t₀y đ₀ tr₀ b₀nh đ₀c kh₀o sát m₀t cách khoa h₀c vào cu₀i th₀ chi₀n II khi c₀ nhi₀u n₀n nhân b₀ ho₀i t₀y do ti₀p c₀n v₀i phóng x₀, đ₀c bi₀t là sau v₀ n₀ bom nguyên t₀ 0 Nh₀t.

K₀ thu₀t ghép t₀y x₀ng đ₀c th₀c hi₀n thành công vào năm 1968 đ₀ đ₀u tr₀ các b₀nh ung th₀ b₀ch c₀u, thi₀u máu vô sinh (aplastic anemia), u ác tính các h₀ch b₀ch huyết nh₀ b₀nh Hodgkin, r₀i lo₀n mi₀n d₀ch và vài lo₀i u nh₀ ung th₀ noãn sào, v₀.

Trong ghép t₀y, các t₀ bào b₀nh ho₀n c₀a t₀y b₀ tiêu di₀t và t₀ bào g₀c lành m₀nh đ₀c truy₀n vào máu, t₀p trung vào 0 x₀ng và b₀t đ₀u sinh ra t₀ bào máu bình th₀ng cũng nh₀ thi₀t l₀p m₀t h₀ mi₀n d₀ch m₀i.

Ghép t₀ bào g₀c c₀u s₀ng nhi₀u ng₀i và ch₀ th₀c hi₀n đ₀c khi c₀ ng₀i cho thích h₀p. Đ₀u này không d₀ dàng, vì đ₀ ph₀ng th₀c thành công, t₀ bào đ₀i bên ph₀i h₀u nh₀ 100% t₀ng x₀ng. Ch₀ đ₀i 30% b₀nh nhân c₀n ghép t₀ bào m₀m có th₀ tìm đ₀c t₀ng x₀ng 0 thân nhân.

N₀u ng₀i nh₀n và ng₀i cho là sanh đ₀i đ₀ng nh₀t (identical twins), do m₀t tr₀ng đ₀c th₀ tinh r₀i phân chia t₀o ra hai thai nhi, thì m₀i s₀ êm đ₀p, không có ph₀n 0 ng kh₀c t₀ (reject).

Ng₀c l₀i khi ng₀i cho và ng₀i nh₀n không là sinh đ₀i đ₀ng nh₀t thì c₀n ph₀i tìm m₀t ng₀i cho có lo₀i t₀ bào g₀n t₀ng t₀ nh₀ t₀ bào ng₀i nh₀n. Đây là vi₀c làm khá khó khăn, t₀n nhi₀u th₀i gian đ₀ có đ₀i tác t₀ng 0 ng.

Nhu c₀u c₀a b₀nh nhân c₀n đ₀c ghép t₀ bào g₀c r₀t cao mà ki₀m đ₀c hai lo₀i t₀ bào t₀ng x₀ng gi₀a ng₀i cho và ng₀i nh₀n r₀t khó khăn.

Vì thò nhiòu tò chòc bòt vò lòiquòc tò ã ãng ra ã ghi danh nhòng vò tình nguyò n hiò n tò y hòc tò bào mòm trong máu. Mò i vò ghi danh là mòt niòm hy vòng cho nhòng bòn nhàn khao khát chò ãi ã còu sòng.

Hiò n nay danh sách có khoòng hò n 10 triòu ngòò i trên thò giò i sò n sàng ãng hiò n.

Hiò n tò y ã c thòc hiò n tò i cò sò y tò vò i ã y ã phòò ng tiò n, sau nhiòu sò a sò n chu ão cho nên ròt an toàn. Mò i ngòò i tò 18 tò i 60 tuò i, có sòc khò e tò t và hò i ã mòt sò tiêu chuò n y tò ã u có thò ghi danh.

Tò i Hoa Kò , mò n ghi danh, xin kêu ãiò n thò i sò 1-800-627-7692 ã biò t thêm chi tiò t.

Kòt luò n

Mò i ngày có khoòng 6000 ngòò i bò ung thò bòch còu, u lympho bào mòn mò i có ã c ân nhàn tòò ng xòng ã nhò n lãnh tò bào gòc trong tò y, trong máu ã tránh khò i lòò i hái tò thò n.

Xin hãy mò rò ng lòò ng tò tâm.

[Nguyò t San Mòch Sòng thuòc hò thò ng truyò n thông cò a BPSOS: <http://www.machsong.org> .]